



EUROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
EUROPSKE UNIJE ZA
VANJSKE POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 6.3.2014.
JOIN(2014) 9 final

ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

**Za otvoreno i sigurno globalno pomorsko dobro:
elementi za strategiju sigurnosne zaštite u pomorstvu Europske unije**

ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Za otvoreno i sigurno globalno pomorsko dobro: elementi za strategiju sigurnosne zaštite u pomorstvu Europske unije

I. Uvod

Pomorski su interesi Europe suštinski povezani s dobrobiti, blagostanjem i sigurnosti njezinih građana i zajednica. Otprilike 90 % vanjske trgovine i 40 % unutarnje trgovine EU-a odvija se morskim putem. EU je treći najveći uvoznik i peti svjetski proizvođač proizvoda ribarstva i akvakulture. Kroz luke EU-a svake godine prođe više od 400 milijuna putnika. EU ovisi o otvorenim, sigurnim morima i oceanima za slobodnu trgovinu, promet, turizam, ekološku raznolikost te za gospodarski razvoj. Izostanak zaštite od širokog niza pomorskih prijetnji i rizika može prouzročiti da mora i oceani postanu poprišta međunarodnih sukoba, terorizma ili organiziranog kriminala.

U tom kontekstu Europska je unija pod pritiskom da učini više, djeluje brže i s manje izvora, jačajući suradnju između različitih sektora i nacionalnih tijela. Budući da su unutarnje i vanjske dimenzije sigurnosne zaštite u pomorstvu sve povezane, potrebna je zajednička svrha i napor svih uključenih kako bi se postigla usklađenost sektorskih i nacionalnih politika i omogućilo učinkovito zajedničko djelovanje civilnih i vojnih tijela. Operacija Atalanta pomorskih snaga pod vodstvom Europske unije (EUNAVFOR) u Republici Somaliji u kombinaciji sa znatnom pomoći EU-a primjer je učinkovitosti zajedničkog pristupa.

U prosincu 2013. Europsko je vijeće naglasilo važnost zaštite strateških interesa sigurnosne zaštite u pomorstvu EU-a od širokog raspona rizika i prijetnji. Što se tiče posebnih ciljeva, u Limassolskoj izjavi¹ EU-a iz 2012. godine istaknuta je „važnost poboljšanog upravljanja u pomorstvu, uključujući povećanu suradnju“. Strategijom sigurnosne zaštite u pomorstvu EU-a mogli bi se postaviti temelji da EU pridonesе uređenom dobrom upravljanju na moru, bilo u teritorijalnim vodama ili na otvorenom moru.

Strategija sigurnosne zaštite u pomorstvu EU-a omogućila bi strateški, međusektorski pristup sigurnosnoj zaštiti u pomorstvu². Polazište bi trebala biti koordinacija na razini EU-a i razvoj dodatnih sinergija s državama članicama i među njima, kao i suradnja s međunarodnim partnerima, u skladu s postojećim ugovorima i propisima, kao i Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravu mora (UNCLOS) kao temeljem toga pristupa.

Cilj te strategije ne bi bio stvaranje novih struktura, programa ili propisa, nego nadograđivanje i jačanje postojećih postignuća. Treba osigurati sukladnost s postojećim politikama EU-a³.

Treba ojačati suradnju s postojećim međuvladinim i međunarodnim inicijativama⁴. Konačno, razvoj usklađenog pristupa sigurnosnoj zaštiti u pomorstvu također bi povećao potencijal rasta i radnih mjeseta naših mora, kako je navedeno u strategiji za rast EU-a – Europa 2020⁵.

¹ Izjava europskih ministara odgovornih za integriranu pomorsku politiku.

² „Međusektorski“ se odnosi na djelatnosti ili suradnju različitih morskih ili pomorskih funkcija (npr. pomorska sigurnost, zaštita morskog okoliša, nadzor u ribarstvu, carina, granična kontrola, provođenje zakona i obrana).

³ Na primjer, Uredbom (EZ) br. 725/2004 o jačanju sigurnosne zaštite brodova i luka, Direktivom 2005/65/EZ o jačanju sigurnosne zaštite luka i Uredbom (EZ) br. 324/2008 o utvrđivanju izmijenjenih postupaka za obavljanje pregleda Komisije u području sigurnosne zaštite u pomorstvu.

II. Interesi sigurnosne zaštite u pomorstvu

Ključni strateški interesi sigurnosne zaštite u pomorstvu EU-a su:

- sprječavanje sukoba, očuvanje mira i jačanje međunarodne sigurnosne zaštite kroz suradnju s međunarodnim partnerima. Time se promiče međunarodna suradnja i vladavina prava u pomorstvu, olakšava pomorsko trgovanje i pridonosi održivom razvoju.
- zaštita EU-a od sigurnosnih prijetnji u pomorstvu, uključujući zaštitu ključne pomorske infrastrukture kao što su luke i terminali, odobalna postrojenja, podvodni cjevovodi, telekomunikacijski kabeli, znanstvenoistraživački i inovacijski projekti i druge gospodarske aktivnosti na moru.
- učinkovit nadzor vanjskih morskih granica Unije radi sprječavanja nezakonitih aktivnosti.
- zaštita globalnog opskrbnog lanca EU-a, slobode plovidbe, prava neškodljivog prolaza brodova koji plove pod zastavama država članica EU-a, te sigurnost i sigurnosna zaštita pomoraca i putnika na njima.
- sprječavanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog (NNN) ribolova.

III. Pomorske sigurnosne prijetnje

Pomorske sigurnosne prijetnje su raznolike, predstavljaju rizik za europske građane i štete strateškim interesima EU-a. Te pomorske sigurnosne prijetnje imaju niz utjecaja u više sektora politika. Socijalne, gospodarske i ekološke pojave kao što su klimatske promjene, pogoršanje stanja morskih ekosustava i iscrpljivanje prirodnih izvora, koje utječu na priobalna područja država članica EU-a i drugih zemalja, mora i oceane imaju izravne i neizravne posljedice za sigurnosnu zaštitu u pomorstvu. Utvrđene su sljedeće pomorske sigurnosne prijetnje:

- sporovi o teritorijalnim vodama, činovi agresije i oružani sukobi između država.
- širenje oružja za masovno uništenje, uključujući kemijske, biološke, radiološke i nuklearne prijetnje.
- pomorsko gusarstvo i oružana pljačka na pučini.
- terorizam i drugi namjerni protuzakoniti činovi protiv brodova, tereta i putnika, luka i pristaništa i ključne pomorske infrastrukture, uključujući kibernetičke napade na informacijske sustave.
- prekogranični i organizirani kriminal, uključujući trgovanje oružjem, drogama i ljudima na moru, kao i nezakoniti, neprijavljeni i neregulirani ribolov.
- potencijalne posljedice za okoliš nezakonitih ispuštanja ili iznenadnog onečišćenja mora.

⁴ Kao što je Europski forum o funkcijama obalne straže, Međunarodna pomorska organizacija ili Forum zapovjednika ratnih mornarica europskih zemalja (CHENs).

⁵ COM(2010) 2020 završna verzija.

- potencijalni utjecaji prirodnih katastrofa, ekstremnih događaja i klimatskih promjena na sustav pomorskog prometa, a posebice na pomorsku infrastrukturu.
- uvjeti na moru i u priobalnom području koji oslabljuju potencijal za rast i stvaranje radnih mesta u morskom i pomorskom sektoru.

IV. Svrha strategije

Zbog složenosti postojećih političkih instrumenata i mnoštva sudionika i propisa na nacionalnoj razini i razini EU-a, strategija treba biti opsežna i sveobuhvatna i nadograđivati postojeća postignuća.

Dobar je primjer sveobuhvatni pristup EU-a borbi protiv piratstva uz obalu Somalije. To zahtijeva višestранo djelovanje koje ujedinjuje suradnju civilnih i obrambenih tijela, izgradnju kapaciteta i razvoj partnerstva, finansijske i pravosudne istrage te lokalne, regionalne i međunarodne diplomatske napore i političke obveze, kao i istraživanje i inovacije te suradnju s industrijom.

Svrha je strategije olakšati međusektorski pristup sigurnosnoj zaštiti u pomorstvu. To bi se postiglo ustrajanjem na sljedeća četiri strateška cilja:

a. najbolje iskoristiti postojeće sposobnosti na nacionalnoj i europskoj razini

Svaka država članica mora s vremenom razviti svoje sustave, strukture i pristupe sigurnosnoj zaštiti u pomorstvu, za što ne postoji uspješna metoda. Te napore podržavaju agencije EU-a kao što su Europska obrambena agencija (EDA) i Satelitski centar Europske unije (EUSC), kao i Europska agencija za pomorsku sigurnost (EMSA), Europska agencija za upravljanje operativnom suradnjom na vanjskim granicama država članica Europske unije (Frontex) i Europska agencija za kontrolu ribarstva (EFCA), koje su razvile sektorske sustave i sposobnosti za pomorski nadzor. Kako bi se osigurala optimalna reakcija na prijetnje, strategija treba podržati nadležna tijela i agencije na svim razinama u njihovim naporima za poboljšanje učinkovitosti sigurnosne zaštite u pomorstvu te olakšavanje međusektorske i prekogranične suradnje među dionicima sigurnosne zaštite u pomorstvu.

b. promicati učinkovita i vjerodostojna partnerstva u globalnom pomorskom dobru

S obzirom na doista međunarodnu narav pomorskih veza, globalnih opskrbnih lanaca i brodskog prometa, strateški pomorski interesi EU-a najbolje se štite partnerstvima s drugim dionicima ili međunarodnim organizacijama. Sposobnost Unije da surađuje s međunarodnim partnerima izravno utječe na njezinu sposobnost da štiti svoje interes. Strategijom se EU treba nametnuti kao vjerodostojan, pouzdan i djelotvoran partner u globalnom pomorskom dobru, spremam i sposoban preuzeti svoje međunarodne odgovornosti.

c. promicati ekonomičnost

U vrijeme kada je javna potrošnja pod pritiskom, a izvori su ograničeni, strategija bi trebala polučiti ekonomičan pristup sigurnosnoj zaštiti u pomorstvu. Sigurnosna zaštita u pomorstvu EU-a uvelike je organizirana oko nacionalnih sustava i sektorskih pristupa koji mogu operacije učiniti skupljima i manje učinkovitima. Pomorske bi operacije trebale postati učinkovitije poboljšanjem međusektorske suradnje, omogućavanjem bolje komunikacije između nacionalnih sustava i sustava EU-a, stvaranjem djelotvornog civilno-vojnog sučelja i preuzimanjem rezultata istraživanja i tehnološkog razvoja u politike.

d. povećati solidarnost među državama članicama

Jedan teroristički napad s pučine ili poremećaj jednoga ili više velikih pomorskih putova može imati katastrofalan utjecaj na nekoliko država članica, EU kao cjelinu ili treće zemlje. Sprječavanje, otkrivanje i reagiranje na incidente zahtjeva suradnju svih dionika sigurnosne zaštite u pomorstvu.

Nepostojanje sporazuma o pomorskim područjima, poput razgraničenja isključivih gospodarskih pojaseva, moglo bi predstavljati dodatnu prijetnju u određenim područjima kao što je Sredozemno more.

Cilj strategije treba biti poticanje uzajamne podrške među državama članicama i omogućivanje zajedničkog planiranja djelovanja u nepredvidivim okolnostima, upravljanja rizikom, sprečavanja sukoba te odgovora na krizne situacije i upravljanja njima.

V. Organiziranje odgovora EU-a: nadograđivanje i poboljšanje dosadašnjih postignuća

Strategija kojom se želi postići bolje upravljanje u pomorstvu trebala bi imati četiri temeljna načela:

- *Međusektorski pristup:* svi partneri iz civilnih i vojnih tijela (provodenje zakona, granična kontrola, carinska inspekcija i inspekcija ribolovnih aktivnosti, tijela za zaštitu okoliša, nadzor pomorskog prometa, istraživanje i inovacije, mornarice) i industrije (pomorski promet, privatna zaštita, komunikacijska tehnologija, podrška sposobnostima, socijalni partneri) moraju bolje surađivati.
- *Integritet funkcija:* ne bi smjelo biti promjena ovlasti, odgovornosti ili nadležnosti dionika. Težište treba biti na specifičnim funkcijama ili zadacima koji se mogu bolje ispuniti suradnjom s drugim dionicima.
- *Pomorski multilateralizam:* multilateralizam je ključno načelo u rješavanju složenih pitanja koja zahtijevaju međunarodni odgovor te u suradnji u pomorskom dobru. EU je jači i njegovi se interesi najbolje štite kada se međunarodnim partnerima obraća jednoglasno.
- *Poštovanje pravila i načela:* EU promiče poštovanje međunarodnih propisa, ljudskih prava i demokracije te potpunu sukladnost s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravu mora i ciljevima ugrađenima u Konvenciju kao ključnim elementima za uređeno dobro upravljanje na moru.

Ta se četiri načela primjenjuju u pet područja bolje suradnje.

a. Vanjsko djelovanje

Vanjsko djelovanje EU-a kao podrška sigurnosnoj zaštiti u pomorstvu i upravljanju pomorstvom proteže se od političkih dijaloga s međunarodnim partnerima do potpore za izgradnju pomorskih kapaciteta i vojnih operacija za suzbijanje gusarstva i oružanih pljački na pučini. EU bi mogao poboljšati način i razmjere u kojima iskorištava najbolju praksu unutarnjih politika koje se odnose na aspekte sigurnosne zaštite u pomorstvu radi promicanja boljeg upravljanja oceanima. To bi moglo poslužiti kao primjer pri pomaganju partnerskim zemljama da podignu standarde sigurnosne zaštite svojih luka, pristaništa i brodova kako bi se ispunili zahtjevi Međunarodnog pravilnika o sigurnosnoj zaštiti brodova i lučkih prostora (ISPS) Međunarodne pomorske organizacije (IMO) te zahtjevi Konvencije o radu pomoraca i

Konvencije o identifikacijskim ispravama pomoraca Međunarodne organizacije rada kako bi se osigurala sigurnost i sigurnosna zaštita pomoraca.

Uspjeh EUNAVFOR-ove operacije Atalanta u suzbijanju piratstva uz obalu Somalije u kombinaciji sa znatnom podrškom EU-a i na kopnu i na moru pridonio je smanjenju temeljnih uzroka opasnosti u pomorstvu. To treba analizirati kako bi se identificirale lekcije koje se mogu primijeniti drugdje. Drugi model koji je dao pozitivne rezultate u borbi protiv piratstva u jugoistočnoj Aziji, i u kojem su sudjelovale pojedine države članice EU-a, je Regionalni sporazum o suradnji za suzbijanje gusarstva i oružanih pljački brodova u Aziji (ReCAAP). Ti primjeri pokazuju vrijednost zajedničkog djelovanja u području sigurnosne zaštite u pomorstvu.

Regionalni aspekti

Neke su pomorske zone ili područja u okviru globalnog pomorskog dobra, zbog svoje strateške vrijednosti ili potencijala za krizu ili nestabilnost, od posebne važnosti za EU i njegove države članice.

Sredozemno more, Atlantski ocean i globalna mreža plovnih putova prema Aziji, Africi i Sjevernoj i Južnoj Americi i iz njih od presudne su važnosti.

Vode oko afričkog kontinenta, uključujući Gvinejski zaljev, moraju dobiti veću pozornost i međunarodno usklađen pristup⁶. Povećane razine gusarstva i oružanih pljački na pučini u Gvinejskom zaljevu ističu potrebu za koordiniranim djelovanjem EU-a, uključujući povezivanje postojeće i buduće pomoći EU-a za izgradnju kapaciteta s djelovanjem država u regiji.

Adenski zaljev postao je važno područje za suradnju zbog prisutnosti međunarodnih partnera koji štite ranjivi pomorski promet i bore se s gusarstvom. Prisutnost EU-a u Adenskom zaljevu kroz EUNAVFOR-ovu operaciju Atalanta, u kombinaciji s opsežnom potporom drugih instrumenata EU-a za suradnju, ima pozitivan učinak na drugim područjima politika te potiče bolju civilno-vojnu suradnju. Uspjeh operacije Atalanta u kombinaciji s dugoročnim mjerama za suradnju treba očuvati kako bi se osiguralo izbjegavanje moguće buduće pojave gusarstva.

EU podupire razvoj Afričke integrirane strategije pomorske sigurnosti 2050. i spreman je surađivati s Afričkom unijom i njezinim državama članicama na pitanjima pomorstva.

Morska područja istočne i jugoistočne Azije sadržavaju mnoštvo izazova. Snažan ali neravnomjerno raspoređen gospodarski razvoj, rastući broj stanovništva i sporovi o teritoriju i morskim izvorima čine opasnu mješavinu sporova, nestabilnosti i kriza.

Otvaranje mogućih prometnih putova kroz Arktik i iskorištavanje njegovih prirodnih i mineralnih izvora predstavlјat će posebne izazove u području okoliša kojima se mora izrazito pažljivo upravljati te će suradnja s partnerima biti od najveće važnosti⁷.

⁶ Vidi „Elementi strateškog odgovora EU-a izazovima u Gvinejskom zaljevu”, JOIN (2013) 31 završna verzija, 18.12.2013.

⁷ Održavanje dobre međunarodne suradnje u arktičkom području i podrška stabilnosti područja identificirani su kao strateški interes Europske unije. Vidi Zajedničko priopćenje o kreiranju politike EU-a o arktičkom području, JOIN (2012) 19 završna verzija od 26.6.2012.

Područja bolje suradnje

Unija

- treba osigurati usklađeni pristup pitanjima sigurnosne zaštite u pomorstvu u međunarodnim forumima poput G8, UN-a, IMO-a, ILO-a, NATO-a, Afričke unije i podregionalnih organizacija, Unije za Mediteran, Udruženja država jugoistočne Azije (ASEAN), Interpola te s trećim zemljama.
- treba planirati redovite pomorske vježbe „pod zastavom EU-a” s trećim zemljama u okviru operacije zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP) ili vježbi EU-a kako bi se poboljšala vidljivost EU-a u globalnom pomorskom dobru.
- treba nastojati ojačati i podržati regionalne odgovore EU-a u drugim područjima zahvaćenima pomorskim gusarstvom diljem svijeta, posebno tako što će u najboljoj mogućoj mjeri iskoristiti inicijative u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP) te jačati pripremu za buduće pomorske nepredvidive okolnosti kroz šire vanjsko djelovanje.
- treba, nadograđujući postojeću suradnju EU-a, provesti aktivnosti izgradnje kapaciteta za sigurnosnu zaštitu u pomorstvu s trećim zemljama i regionalnim organizacijama kako bi nastavila poboljšavati: 1) upravljanje pomorstvom i vladavinu prava u pomorstvu; 2) sigurnosnu zaštitu luka i pomorskog prometa do međunarodno priznatih standarda; 3) sposobnosti za upravljanje vlastitim granicama; te 4) borbu protiv nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova.
- treba podržati treće zemlje u osnivanju i unaprjeđenju njihovih sposobnosti za potragu i spašavanje u skladu s međunarodnim obvezama.
- treba nastojati poboljšati aranžmane za razmjenu informacija s međunarodnim partnerima, uključujući susjedne zemlje, kako EU promiče u širem području Indijskog oceana.

b. Informiranje, nadzor i razmjena informacija u pomorstvu

Pristup pravodobnim i točnim informacijama i obavještajnim podacima ključan je za uspostavu zajedničke „slike” stanja u pomorstvu, što pak dovodi do boljih operacija i učinkovitijeg korištenja ograničenih izvora. Napredak je već postignut kroz nekoliko sustava EU-a koji služe različitim područjima politika, a u nekim slučajevima i nadilaze pojedinačan sektor.

Ti sustavi uključuju: SafeSeaNet, sustav nadzora prometa i informacijski sustav za vode EU-a kojim upravlja EMSA, a koji osigurava provedbu zakonodavstva EU-a; Zajednički sustav za komunikaciju i informiranje u slučaju nesreća (CECIS) koji olakšava komunikaciju tijekom pomorskih nesreća i katastrofa, a kojim upravlja Glavna uprava za humanitarnu pomoć Komisije (ECHO); sustav nadzora plovila kojim upravljaju EFCA i države članice, a koji podržava zajedničku ribarstvenu politiku; Mreža za pomorski nadzor (MARSUR) kojom upravlja EDA, a koji podržava zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku; Europski sustav nadzora granica (EUROSUR)⁸ koji poboljšava informiranost o stanju i sposobnost reagiranja država članica i agencije EU-a za granice Frontex na vanjskim granicama; k tome, zajedničko okruženje za razmjenu informacija (CISE) za pomorsko dobro EU-a, koje zajednički razvijaju

⁸

Uredba (EU) br. 1052/2013 od 22. listopada 2013. o uspostavi EUROSUR-a, SL L 295/11, 6.11.2013.

EU i države članice EU-a/EGP-a, dodatno će poboljšati i stvoriti temelje interoperabilnosti između nacionalnih sustava i sustava EU-a koristeći posebice zajednički model podataka.

Pomorski je nadzor još u velikoj mjeri organiziran na sektorskoj i nacionalnoj razini. To može za posljedicu imati suboptimalno korištenje raspoloživih sposobnosti za nadzor. Sektorski sustavi i pristupi EU-a podržavaju tijela država članica EU-a. Primjeri rješenja za poboljšanje civilno-vojne suradnje na nacionalnoj i europskoj razini razvijeni su u okviru EUROSUR-a. Civilna i vojna tijela moraju razmjenjivati informacije o incidentima i ophodnjama putem nacionalnih koordinacijskih centara za nadzor granica, kao i obavještajne podatke putem nacionalnih slika stanja te uskladiti svoje aktivnosti kada reagiraju na prijetnje na vanjskim granicama.

U skladu s ciljevima strategije sigurnosne zaštite u pomorstvu EU-a, u okviru Europskog programa za praćenje Zemlje Kopernik već se razvija sveobuhvatan pristup za usklađenije korištenje svemirskih sustava i tehnologija daljinskog istraživanja te na njima temeljenih aplikacija i usluga za međusektorske usluge pomorskog nadzora.

Tehnologije svemirskog i zračnog nadzora omogućavaju promatranje teško dostupnih područja te pridonose poboljšanom otkrivanju i praćenju malih plovila koja se koriste za krijumčarenje droge, gusarstvo i migracije. Frontex, EMSA i Satelitski centar EU-a (EUSC) od 2013. uspostavljaju uslugu za kombiniranu primjenu nadzornih alata, uključujući sustave izvješćivanja s brodova, satelitsko snimanje i nadzorne letjelice s posadom. Komponente praćenja Zemlje ove usluge financirat će se iz programa Kopernik od 2014. godine.

Informiranost, nadzor i razmjena informacija u pomorstvu trebaju biti popraćeni istraživačkim te inovacijskim djelovanjem kako bi se poboljšala i unaprijedila njihova učinkovitost.

Područja bolje suradnje

- Države bi članice trebalo pozvati da osiguraju da će do kraja 2014. sva civilna i vojna tijela odgovorna za nadzor pomorskih granica razmjenjivati informacije putem nacionalnih slika stanja EUROSUR-a i redovito surađivati putem nacionalnih koordinacijskih centara EUROSUR-a.
- Komisija i visoka predstavnica, u suradnji s državama članicama, trebaju i dalje unaprjeđivati civilno-vojnu i prekograničnu suradnju i interoperabilnost sustava za pomorski nadzor i sigurnosnu zaštitu u pomorstvu, radi uspostavljanja sveobuhvatne „informiranosti o pomorstvu“ kako bi se poboljšalo rano upozoravanje i olakšao pravovremeni odgovor.
- Komisija i visoka predstavnica trebali bi osigurati dosljedan pristup u okviru tekućeg rada EDA-e, EFCA-e, EMSA-e, ESA-e, EUSC-a, Frontexa, kao i programa za praćenje Zemlje (Kopernik) i Galileo/EGNOS-a (Europskog geostacionarnog navigacijskog sustava), a radi podupiranja pomorskog nadzora u EU-u i u globalnom pomorskom dobru i provođenja misija ZSOP-a.

c. Razvoj sposobnosti i izgradnja kapaciteta

Za razvoj nužnih i ekonomičnih sposobnosti potreban je dosljedan pristup. To treba uključivati daljnje angažiranje javnih i privatnih subjekata, uključujući socijalne partnere, i nadograđivanje postojećih postignuća. Europska agencija za upravljanje granicama Frontex koordinira korištenje izvora i osoblja koje su osigurate granične službe različitih država članica u zajedničkim operacijama. Poboljšani kapacitet za odgovor na terorističke napade na plovila u vodama EU-a i razmjena najbolje prakse koju je razvio ATLAS, mreža specijalnih policijskih interventnih jedinica država članica, drugi su primjeri izgradnje kapaciteta.

Cilj je inicijative „udruživanja i dijeljenja“ koju zagovara EDA udruživanje i dijeljenje više razine vojnih kapaciteta među državama članicama EU-a, čime pridonosi boljem korištenju ograničenih (vojnih) sposobnosti. Time se poboljšava učinkovitost, održivost, interoperabilnost i ekonomičnost tih sposobnosti.

Područja bolje suradnje

- Komisija i visoka predstavnica trebaju identificirati područja sposobnosti i tehnologije kojima bi usklađivanje koristilo za poboljšanje interoperabilnosti i pripremiti tehničke planove koji ocrtavaju postupak i ključne etape za postizanje navedenog.
- Komisija treba u suradnji s visokom predstavnicom istražiti dodanu vrijednost sposobnosti s dvojnom namjenom u vlasništvu, pod upravljanjem ili u zakupu EU-a u području kritičnih sposobnosti, kao što je pomorski nadzor, u korist država članica.⁹
- Komisija treba istražiti kako bliskija suradnja s nacionalnim tijelima koja provode pomorski nadzor i među njima može pridonijeti jačanju granične kontrole, provedbi zakona na moru i potrazi i spašavanju u okviru postojećeg koncepta integriranog upravljanja granicama.
- Postojeće zakonodavstvo o sigurnosnoj zaštiti luka, pristaništa i brodova unutar EU-a/pod zastavom EU-a treba u potpunosti primijeniti i, prema potrebi, ažurirati ili dodatno razraditi. Komisija i države članice promiču širu razmjenu najbolje prakse, analize rizika i informacija o prijetnjama, prema potrebi u suradnji sa socijalnim partnerima koji djeluju u lukama i sektorima pomorskog prijevoza.
- Komisija, u suradnji s državama članicama, treba uskladiti njihove istraživačke napore za razvoj baze znanja, tehnologija i drugih sredstava za povećanje njihovih kapaciteta za predviđanje, nadzor i smanjenje rizika.

d. Upravljanje rizikom, zaštita ključne pomorske infrastrukture i odgovor na krize

Iako su i dalje glavni ciljevi smanjenje rizika i sprječavanje incidenata, zaštita stanja morskog okoliša EU-a i njegove ključne pomorske infrastrukture i kapacitet za odgovor na krize ovise o visokom stupnju pripreme, predviđanja i reagiranja. Već postoji niz kombiniranih aktivnosti, ali EU može poboljšati svoje reagiranje. To se može postići nadogradnjom postojećih sposobnosti i rješenja, kao što su propisi o sigurnosnoj zaštiti brodova i pristaništa, a kojima se utvrđuju minimalni zahtjevi sigurnosne zaštite za brodove, luke i vladine agencije. U tom smislu, sudjelovanje privatnog sektora također je ključan čimbenik uspjeha.

Carinska tijela EU-a provode procjene sigurnosnog rizika dolaznog tereta prije nego što teret biva utovaren na plovilo u stranoj državi. U komunikaciji Komisije o upravljanju rizikom i sigurnosti opskrbnog lanca naglašava se važnost dodatne međusektorske suradnje¹⁰. Traži se povećana sposobnost upravljanja rizicima za nadzor rizika povezanih s premještanjem tereta kroz jačanje okvira za upravljanje rizikom EU-a, uključujući sustave sveobuhvatnog ranog

⁹ U skladu s pristupom određenim u Komunikaciji Komisije o obrani, završna verzija.

COM(2013) 542

¹⁰ Vijeće je od Komisije zatražilo da 2014. godine komunikaciju o upravljanju rizikom, COM(2012) 793 završna verzija, razradi u strategiju i akcijski plan.

informiranja o teretu, te oslanjanjem na ovlaštene gospodarske subjekte da osiguraju neometano trgovanje.

Drugi je primjer zajednički integrirani model analize rizika kojeg je razvio Frontex, a koji omogućuje bržu identifikaciju izazova na vanjskim morskim granicama i odgovor na njih.

Povećalo se korištenje privatnih naoružanih zaštitara (PCASP-ova) kao dio zaštite plovila na pučini. Nekoliko je država utvrdilo nacionalna pravila za korištenje i ponašanje privatnih naoružanih zaštitara. Bilo bi poželjno izraditi zajednički obvezujući standard za privatne naoružane zaštitare na plovilima koji plove pod zastavom EU-a.

Područja bolje suradnje

- Komisija i visoka predstavnica, u usklađenom pristupu s državama članicama, trebaju stremiti zajedničkom i sveobuhvatnom pristupu upravljanju rizicima sigurnosne zaštite u pomorstvu kako bi se postigla zajednička analiza rizika. To bi pomoglo u određivanju područja interesa sigurnosne zaštite u globalnom pomorskom dobru i olakšalo prelazak s pristupa temeljenog na ophodnjama na pristup temeljen na obavještajnim podacima.
- Komisija i visoka predstavnica trebaju poduzeti inicijative za pojačanu civilno-vojnu i prekograničnu suradnju za odgovaranje na pomorske krize i planiranje djelovanja u nepredvidivim okolnostima u odnosu na utvrđene sigurnosne prijetnje.
- Države članice i odgovarajući dionici trebaju ocijeniti otpornost pomorskog prijevoza na prirodne katastrofe i klimatske promjene i poduzeti odgovarajuće aktivnosti te razmijeniti najbolju praksu radi smanjenja povezanih rizika.
- Komisija treba razmotriti predlaganje zahtjeva EU-a kojima se uređuje korištenje privatnih naoružanih zaštitara kako bi se osigurao jedinstveni standard za zaštitarska poduzeća iz država članica i na plovilima koja plove pod zastavom EU-a. EU treba posredstvom IMO-a tražiti obvezne standarde za privatne naoružane stražare na međunarodnoj razini.
- Komisija se obvezuje osigurati komplementarnost i usklađenost zakonodavstva i mjera za poboljšanje sigurnosne zaštite u pomorstvu i sigurnosti opskrbnog lanca.

e. Istraživanje i inovacije, obrazovanje i osposobljavanje za sigurnosnu zaštitu u pomorstvu

Inovativne tehnologije i postupci pridonose poboljšanju učinkovitosti, održivosti i djelotvornosti operacija. Socio-ekonomski istraživanja i inovacije mogu pomoći u smanjenju broja situacija koje dovode do društvenih sukoba ili kriminala na pučini. Istraživanju sigurnosne zaštite u pomorstvu koristila bi jasna vizija međusektorskih potreba i sposobnosti dvojne namjene.

Istraživanje i inovacije za razvoj znanja, kao i obrazovanje i osposobljavanje, mogu pridonijeti postizanju ciljeva agende „Plavi rast”¹¹. Sedmi okvirni program EU-a za istraživanje i razvoj (FP7), a posebno njegova komponenta istraživanja sigurnosne zaštite, već je polučio znatne rezultate. Te rezultate treba bolje iskoristiti u razvoju politike i za postizanje prihvaćanje na tržištu, iskorištavajući i sinergije s programima država članica i europskih

¹¹

COM(2012) 494 završna verzija.

strukturnih i investicijskih fondova. Komisija će i dalje podržavati istraživanje i razvoj aktivnosti u vezi sa sigurnosnom zaštitom u pomorstvu.

Za strategiju sigurnosne zaštite u pomorstvu potrebni su globalni partneri u istraživanju i razvoju. Obzor 2020. otvoren je za međunarodne partnere. Zajednički istraživački centar (JRC) Komisije uspostavio je suradnju s međunarodnim partnerima za posebne istraživačke aktivnosti u vezi s pomorskim nadzorom.

Područja bolje suradnje

- Komisija, visoka predstavnica i države članice trebaju okupiti dostupne tečajeve za ospozobljavanje za sigurnosnu zaštitu u pomorstvu u zajednički kalendar ospozobljavanja za sigurnosnu zaštitu u pomorstvu i razmatrati otvaranje tih tečajeva za treće zemlje kako bi se dogovorili minimalni zajednički standardi ospozobljavanja.
- Komisija i visoka predstavnica trebaju, u suradnji s državama članicama, utvrditi zajednički civilno-vojni plan istraživanja sigurnosne zaštite u pomorstvu (uključujući sposobnosti dvojne namjene) kako bi se izbjeglo udvostručavanje i poboljšala učinkovitost istraživačkih npora.
- Komisija i visoka predstavnica trebaju, u bliskoj suradnji s dionicima iz industrije, uključujući socijalne partnere, utvrditi mrežu za razvoj znanja i sposobnosti u području sigurnosne zaštite u pomorstvu, koja uključuje istraživačke institute i centre za poslijediplomski studij te podržati Akademiju za pomorce Međunarodne organizacije rada.
- Komisija treba, u bliskoj suradnji s državama članicama i drugim relevantnim dionicima, i dalje ulagati napore u poboljšanje operativne i tehničke sposobnosti Unije i nacionalnih tijela za bolje otkrivanje i praćenje malih plovila.

VI. Zaključci i daljnje aktivnosti

Poboljšanje sigurnosne zaštite u pomorstvu EU-a je golem, ali i iznimno važan pothvat. EU treba međusektorsku suradnju kako bi se ojačao odgovor na pomorske sigurnosne prijetnje. To uključuje brojne različite partnere na nacionalnoj razini, na razini EU-a i na međunarodnoj razini. To je dugoročan proces koji nadograđuje postojeće metode rada i postignuća te će više predstavljati evoluciju nego revoluciju.

Sigurnosna zaštita u pomorstvu EU-a bitno će ojačati ako se iskrena suradnja uzme kao temeljno načelo. Dodatno će je jačati partnerstva među svim dionicima sigurnosne zaštite u pomorstvu na razini EU-a te između i unutar država članica. To treba uključivati i industriju, socijalne partnere i civilno društvo.

Sve veća uloga EU-a u sigurnosnoj zaštiti treba biti u skladu s događajima u svijetu. Potrebna je i snažna potpora i predanost privatnog sektora i istraživačkih ustanova, koji su ključni igrači u poboljšanju sigurnosne zaštite u pomorstvu i očuvanju strateških pomorskih interesa EU-a. Za svako identificirano područje treba izraditi posebne akcijske planove za bolju suradnju.

Komisija i visoka predstavnica radit će zajedno s Vijećem na identificiranim područjima kako bi izradili detaljniji akcijski plan. Usmjeravanje sigurnosne zaštite u pomorstvu u politike EU-a je u tom smislu ključno za pretvaranje ciljeva politike u postignuća.

* * *